

Pytania i odpowiedzi do IX Międzywojewódzkiego Konkursu o Kulturze i Historii Żydów

1. Jaką nazwę nosi Święto Pojednania?
2. Jak nazywa się żydowski siedmioramienny świecznik?
3. Rytualny obrzęd inicjacji, któremu poddawani są żydowscy chłopcy powyżej trzynastego roku życia to .....
4. Autor „Sztukmistrza z Lublina”, laureat literackiej Nagrody Nobla piszący w języku jidisz?
5. Wielki skrzypek wirtuoz i kompozytor żyjący w latach 1835 – 1880?
6. Jaki tytuł nosi film oparty na dramatycznych przeżyciach Władysława Szpilmana w latach drugiej wojny światowej?
7. Żydowski Nowy Rok to święto o nazwie .....
8. Pierwszym Żydem, który pozostawił relację po pobycie w Polsce Mieszka I latem 965 lub 966 roku był .....
9. Pierwszy przywilej zwany statutem kaliskim nadał Żydom w 1264 roku książę .....
10. W 1579 roku Stefan Batory powołał do życia centralną reprezentację Żydów Korony i Litwy. Był to .....
11. Jak nazywał się mistyczny ruch powstały wśród Żydów polskich w XVIII wieku stworzony przez Izraela ben Elia?
12. Na jakie dwa odłamy dzieliła się ludność żydowska w Europie?
13. Jak nazywał się język Żydów aszkenazyjskich?
14. Jak nazywał się wielki pisarz żydowski, urodzony w Kutnie, żyjący w latach 1880 - 1957?
15. Był prototypem postaci Jankiela z „Pana Tadeusza”, cymbalistą, niezrównanym wykonawcą mazurków i polonezów.
16. Bruno Schulz (1892 – 1942) malarz i pisarz zamordowany przez hitlerowców w getcie w Drohobyczu był autorem dwóch słynnych książek. Wymień tytuł jednej z nich.
17. Czym jest aron ha – kodesz?
18. W kwietniu bieżącego roku obchodzono uroczyste rocznicę powstania w getcie warszawskim. Która to rocznica?
19. Jak nazywa się świątynia żydowska?
20. Monika Krawczyk stoi od 2021 roku na czele instytucji zajmującej się historią Żydów w Polsce, zwłaszcza okresem zagłady przez hitlerowskie Niemcy (1939-1945). Jak nazywa się ta instytucja i gdzie znajduje się jej siedziba?
21. Jaki dzień tygodnia świętują Żydzi?
22. Jak nazywa się żydowskie święto obchodzone na wiosnę na pamiątkę wyjścia Żydów z Egiptu?
23. Jak nazywa się język Żydów sefardyjskich?
24. Jak nazywał się komendant Żydowskiej Organizacji Bojowej?
25. Ilu było przed II wojną światową obywateli polskich narodowości żydowskiej? (podaj z dokładnością do pół miliona)
26. Znany reżyser i producent filmowy, autor takich filmów jak „Jowita”, „ Trzeba zabić tę miłość” oraz seriali „ Stawka większa niż życie” i „ Czarne chmury” to:
27. Czym jest macewa?
28. Tradycyjna żydowska szkoła podstawowa nazywała się?
29. Dwaj najwybitniejsi królowie Izraela w X w.p.n.e. (ojciec i syn) to ?
30. Był pisarzem, działaczem społecznym, pedagogiem, przez 30 lat by dyrektorem Domu Sierot dla dzieci żydowskich w Warszawie, mimo szansy opuszczenia getta pozostał ze swymi podopiecznymi i zginął wraz z nimi wywieziony do obozu zagłady w Treblince. O kim mowa?
31. Jaki tytuł nosi film Jerzego Kawalerowicza według powieści Juliana Strykowskiego?
32. Do jakich mórz ma dostęp państwo Izrael?
33. Jaką nazwę nosi największe słodkowodne jezioro na obszarze Izraela?
34. Jak nazywa się jednoizbowy liczący 120 posłów parlament Izraela?
35. Jakie dwa kolory występują na fladze Izraela?
36. W 1950 roku powstał w Warszawie Teatr Żydowski. Czyje nosi imię?

37. Zorganizował w getcie warszawskim podziemne archiwum historyczne, został zamordowany przez hitlerowców w 1944 roku. Jak nazywał się ten uczoney?
  38. Jak nazywał się prezes Gminy Żydowskiej w Warszawie, który popełnił samobójstwo 23 lipca 1942 roku, po rozpoczęciu przez Niemców deportacji Żydów z getta do obozu zagłady w Treblince?
  39. Gdzie mieściło się drugie co do wielkości po warszawskim getto w okupowanej Polsce?
  40. Jakie imiona nosili bracia bliźniacy synowie Izaaka i Racheli?
  41. Jedyłą większą stałą rzeką Izraela jest?
  42. Jakie imię nosił brat Mojżesza, pierwszy arcykapłan Hebrajczyków?
  43. Ile psalmów znajduje się w biblijnej Księdze Psalmów?
  44. Komu przypisuje się autorstwo większości psalmów?
  45. Jak nazywa się kraina na północy Izraela, w której leży Nazaret?
  46. Kto jest autorem najbardziej znanego renesansowego przekładu psalmów na język polski?
  47. Jak nazywała się skrzynia, w której Izraelici przechowywali tablice Dekalogu?
  48. Jak miała na imię żona Abrahama?
  49. Jaka nazwę nosi pierwszy przekład na język polski całego Pisma Świętego, pochodzący z XV wieku?
  50. Jaki władca uwolnił Żydów około 540 roku przed naszą erą z niewoli babilońskiej i pozwolił im wrócić do domu?
-
51. Ile cmentarzy żydowskich zachowało się do dnia dzisiejszego na Opolszczyźnie?
  52. Jak nazywał się jedyny w dziejach Gminy Żydowskiej w Miejscu rabin, który żył w I poł. XIX wieku? (podaj jego imiona i nazwisko)?
  53. Jak nazywał się ostatni rabin w Opolu, który opuścił miasto w lutym 1939 roku ?
  54. Co oznacza skrót: FODŻ ?
  55. Przy jakiej namysłowskiej ulicy znajdują się pozostałości cmentarza żydowskiego?
  56. Podaj nazwy dwóch miejscowości powiatu namysłowskiego, w których znajdują się cmentarze żydowskie z macewami.
  57. Jak nazywała się mieszkająca w okolicach Rychtala (w II poł. XIX wieku) pisarka niemiecka żydowskiego pochodzenia, zwana potocznie " Śląskim łabędziem", pochowana na cmentarzu żydowskim przy ulicy Ślężnej we Wrocławiu?
  58. Przy jakiej ulicy w Namysłowie zachował się budynek dawnej synagogi, który przez długi czas po II wojnie światowej służył jako sala gimnastyczna?
  59. Profesor-chemii pochodzenia żydowskiego, urodzony w 1868 roku we Wrocławiu., laureat Nagrody Nobla z chemii z 1918 roku za syntezę amoniaku, pomysłodawca zastosowania przez Niemców gazów bojowych w I wojnie światowej to.....:
  60. W jakich latach budowano istniejącą do dziś synagogę w Miejscu?
  61. Profesor fizyki teoretycznej ur. w 1882 roku we Wrocławiu, laureat Nagrody Nobla z 1954 roku, dziadek australijskiej piosenkarki i aktorki Olivii Newton-John to:
  62. Twórcą jakiego produktu kosmetycznego o światowej sławie był pochodzący z Gliwic farmaceuta Oscar Troplowitz, zmarły w 1918 roku w Hamburgu?
  63. Co to jest maca?

64. Który mamy obecnie rok według kalendarza żydowskiego, liczonego według wierzeń Hebrajczyków od stworzenia świata?
65. Kim była Edyta Stein?
66. Jak nazywa się pierwszy miesiąc w kalendarzu żydowskim, zaczynający się ma przełomie września?
67. Wymień nazwiska minimum czterech rodzin, których przedstawiciele są pochowani na kirkucie (cmentarzu żydowskim)w Miejscu.
68. Kto był reżyserem pierwszego polskiego filmu (z 1933 roku), nakręconego w języku jidisz pt. " Sabra"?
69. Kim był Paul Ehrlich?
70. W którym roku powstało państwo Izrael?
71. Jaką nazwę nosi jedyna, obecnie istniejąca synagoga we Wrocławiu, znajdująca się przy ulicy Włodkowica?
72. Jakie języki są językami urzędowym w Izraelu?
73. Jaką nazwę nosi baldachim, pod którym w judaizmie odbywają się zaślubiny?
74. Dzień pojednania (Sądny Dzień) to święto żydowskie o nazwie:.....
75. Polska fotografka i reżyserka filmów dokumentalnych, mieszkająca w Szwecji, autorka filmów " Walc z Miłoshem", "Powroty"" Poczłtówki z podziemia", której przodkowie z rodziny Schiffan pochowani są na cmentarzu w Miejscu to :
76. W jakim mieście na Opolszczyźnie urodził się Konrad Bloch, laureat Nagrody Nobla z 1964 roku (medycyna), za badania nad syntezą cholesterolu w organizmie ludzkim?
77. Żydowskie święto, podczas którego czytana jest Księga Estery (tzw..Żydowski Karnawał) nosi nazwę:
78. Zwierzchnik żydowskiej Gminy Wyznaniowej to:
79. Który z proroków Starego Testamentu otrzymał od Boga 10 Przykazań (tzw. dekalog) na górze Synaj?
80. Jak nazywał się znany niemiecki okulista, urodzony w 1839 roku w Twardogórze, profesor Uniwersytetu w Strasburgu, którego przodkowie pochodzili z Miejsca?
81. Co to jest tałas?
82. Ilu śląskich laureatów Nagrody Nobla było pochodzenia żydowskiego?
83. Małe skórzane szkatułki noszone na czole i lewym ramieniu przez wyznawców judaizmu podczas modlitwy to
84. Z czego zasłynęła JosimaFeldschuh „ cudowne dziecko dzielnicy żydowskiej” w Warszawie ?

85. Co oznaczają dłonie złożone w geście błogosławieństwa na nagrobkach żydowskich?
86. W którym muzeum znajdują się zdjęcia czterech drewnianych macew z lat 1771-1805, które pierwotnie stały na cmentarzu w Miejscu?
87. Jak w języku hebrajskim brzmi zwrot "niech się stanie"?
88. Jak nazywa się jedyna oprócz Marii Skłodowskiej-Curie kobieta- fizyk, która otrzymała Nagrodę Nobla w tej dziedzinie nauki (1903r.)? Laureatka urodziła się w 1867 roku w Katowicach w rodzinie żydowskiej a Nagrodę Nobla otrzymała za badania dotyczące struktury jądra atomowego.
89. W jakim mieście znajduje się najstarsza w Polsce synagoga?
90. Kto zaprojektował powstałą w 1815 roku synagogę w Kępnie?
91. W jakim stylu architektonicznym wybudowano synagogę w Kępnie ?
92. Z jakim niemieckim noblistą z dziedziny literatury była skoligacona słynna żydowska rodzina Pringsheimów z Oławy ? (przedstawiciele rodu spoczywają na cmentarzu żydowskim w Oławie przy ulicy Cichej)
93. Pochodzący z Pokoju Borys Lakier – wcześniej Moritz Laqueur (brat rabina Dawida LazarusaLaqueura z Miejsca)wyemigrował do Rosji, gdzie pracował jako lekarz. Przy śmierci którego z cesarzy Rosji był obecny?
- 94.W jakiej miejscowości znajduje się położony najbliżej Kluczborka cmentarz żydowski ?
95. W którym roku odsłonięto pamiątkową tablicę na budynku dawnej synagogi w Brzegu ?
96. Gdzie urodził się, zmarły w 2018 roku, Walter Laqueur, przez wiele lat patron honorowy Międzywojewódzkiego Konkursu o Kulturze i Historii Żydów ?
97. Kim był, związany na przełomie XIX i XX wieku z Opolem Leo Baeck, któremu Opole poświęcili pamiątkową tablicę na zbiegu ulic Barlickiego i Piastowskiej ?
98. W którym roku wzniesiono szkołę żydowską w Wołczynie ?
99. Jak nazywa się jeden z twórców niemieckiej socjaldemokracji, pochowany na cmentarzu żydowskim przy ul .Ślężnej we Wrocławiu, zginął w pojedynku w 1864 roku ?
100. Gdzie znajduje się największy cmentarz żydowski na Opolszczyźnie ?
101. W połowie XVI cesarz Ferdynand I Habsburg usunął Żydów ze Śląska. W jakich miastach tego regionu pozwolono im pozostać?
102. Jak nazywała się urodzona we Wrocławiu niemiecka filozof pochodzenia żydowskiego, święta i męczennica Kościoła katolickiego (zginęła w Auschwitz- Birkenau), znana też jako św. Teresa Benedykta od Krzyża?
- 103.Podaj pełną nazwę instytucji założonej w Warszawie w 2014r. – MHŻP.
104. W jakim mieście znajduje się największa synagoga w Europie?

105. Podaj tytuł polskiego filmu, nakręconego w języku jidysz w 1936 roku, którego kanwą są losy muzykujących w Warszawie Żydów, reżyserami filmu byli Józef Green i Jan Nowina Przybylski.

106. Kim był Menachem Begin?

107. Jak nazywała się przełożona sióstr franciszkanek szpitalnych z Prószkowa i Opola-Szczepanowic, która opiekowała się żydowskimi niepełnosprawnymi pensjonariuszami na początku II wojny światowej?

108. W jakim mieście XIX wieczny architekt żydowskiego pochodzenia Karol Korn stworzył w latach 1879-81 neoromańską synagogę z elementami orientalnymi?

109. Kto był autorem wydanej w 2015 roku książki pt. "Dziennik. Pięć zeszytów z łódzkiego getta."?

110. Wybitna polska aktorka żydowskiego pochodzenia urodziła się w 1919 roku we Lwowie, zagrała m.in. w "Seksmisji" oraz serialu "Polskie drogi." W 1991 roku stworzyła wielką kreację w filmie "Jeszcze tylko ten las", grając rolę starej kobiety ratującej żydowskie dziecko. Mowa o:

111. W dniach 5-7.06.2015 roku gościła w Namysłowie wystawa edukacyjna, związana z historią i kulturą żydowską. Jaką nosiła nazwę?

112. Jak nazywali się pierwsi Żydzi namysłowscy, wspomniani w dokumencie z 1321 roku?

113. Była jedną z najbogatszych rodzin żydowskim w Namysłowie. Jej przedstawiciele posiadali sklep odzieżowy i bank na namysłowskim rynku. Przedstawiciele tej rodziny wyemigrowali przed II wojną światową do USA. Mowa o rodzinie:

114. Która z ulic Namysłowa nazywała się do XVI wieku- Judengasse- Żydowska?

115. Kto jest autorką książki „Księgi Jakubowe”?

116. Jaki tytuł nosi nieprzetłumaczona na polski wspomnieniowa książka Waltera Laqueur wybitnego amerykańskiego politologa, którego rodzina wywodzi się z miejscowości Miejsce w gminie Świerców?

117. Ile teatrów żydowskich działało w Polsce w 1936 r.?

118. Kto jest autorem dramatów: „Z prądem”, „Grzesznik”, 'Motke złodziej'?

119. Jak nazywa się ozdobna tarcza na Torę?

120. Co to jest *meil*?

121. Był prekursorem chasydyzmu, żył w I Rzeczypospolitej, nazywał się Izrael ben Eliezer zwano go Baal Szem Tow. Co znaczą te słowa?

122. W jakim województwie w II RP występował największy odsetek ludności żydowskiej?

123. W jakim województwie w II RP występował najmniejszy odsetek ludności żydowskiej?

124. W 1931 roku ponad połowa mieszkańców II RP utrzymywała się z rolnictwa. Ile procent ludności żydowskiej utrzymywało się z rolnictwa?

125. W II RP wyznawcy judaizmu dzielili się na ortodoksów (ściśle przestrzegających zasad religii) i tak zwanych postępowców liberalnych w kwestiach religijnych. Jaka była proporcja między ortodoksami a postępowcami?

126. Najliczniejszą grupę ortodoksyjnych Żydów stanowili chasydzi. Jak nazywali się przywódcy wspólnot chasydzkich?

127. Zostały spreparowane przez carską policję na początku XX wieku w celu podżegania do wystąpień antyżydowskich. Jak nazywa się ten falsyfikat?

128. Kto grał główną rolę w filmie „Dybuk” Michała Waszyńskiego z 1937 roku?

129. „Dzieje Tewji Mleczarza” to powieść Szolema Alejchema, na której wątkach oparto bardzo znany musical. Jaki jest jego tytuł?

130. Kto jest autorem wstrząsającego utworu poświęconego zagładzie Żydów - „Pieśń o zamordowanym narodzie żydowskim”?

131. Jaki tytuł nosi wiersz Czesława Miłosza poświęcony stosunkowi Polaków do zagłady Żydów, ukazał się on w tomiku „Ocalenie” w 1945 roku?

132. W jakich latach toczy się akcja filmu „Ida”?

133. Kto odtwarza w filmie o żydowskich losach w czasie II wojny światowej pt. „Ida” rolę tytułową?

134. Jak nazywała się najzamożniejsza w XIX wieku rodzina żydowska Opola? (jeden z jej przedstawicieli Siegfried był od 1875 roku jedynym żydowskim w dziejach Opola przewodniczącym Rady Miasta)

135. Miasto u podnóża Gór Sowich na Dolnym Śląsku było po II w. św. miejscem zamieszkania licznej grupy społeczności żydowskiej, początkowo po 1945 roku mieszkało tu ok. 1200 Żydów. Jest to:

136. Byli kuzynami, nosili nazwisko Lesman, obaj byli poetami, jeden z nich należy do najpopularniejszych twórców literatury dla dzieci, drugi jest autorem znakomitych erotyków („W malinowym chruśniaku”). Wymień imiona i nazwiska pod jakimi przeszli do historii literatury.

137. W jakim mieście urodził się 13 września 1894 roku Julian Tuwim?

138. Żył w latach 1865-1935 był historykiem i dyplomata, ogłosił około 250 prac, np. „Napoleon a Polska”. O kogo chodzi?

139. W którym roku miały miejsce wydarzenia marcowe, w wyniku których zostało zmuszonych do wyjazdu z Polski około 20 tysięcy Żydów?

140. Według Jana Długosza była Żydówką, kochanką Kazimierza Wielkiego. Jej osoba miała być przyczyną życzliwości władcy do Żydów. Jak miała na imię?

141. Na medalu tym widnieje sentencja z Talmudu „Kto ratuje jedno życie – ratuje cały świat”. Jak nazywa się ten medal?

142. Jaka jest pełna nazwa Instytutu Yad Vashem?

143. W jakim języku pisał Isaac Bashevis Singer - laureat literackiej Nagrody Nobla?

144. Dokumentalny film Pawła Łozińskiego „Miejsce urodzenia” opowiada o tragicznych , wojennych losach rodziny jednego z polskich współczesnych pisarzy ? Chodzi o:
145. Malarz żydowskiego pochodzenia, urodzony w Bierutowie w 1884 roku, ekspresjonista, przyjaciel Amadeo Modiglianiego, autor słynnego „Krajobrazu apokaliptycznego” to:
146. Jaką nazwę nosi część synagogi przeznaczona dla kobiet i dzieci ?
147. W którą rocznicę powstania odsłonięto na namysłowskiej synagodze pamiątkową tablicę ?
148. Podaj nazwiska dwóch rzeźbiarzy- autorów pomnika Bohaterów Getta w Warszawie.
149. Podaj nazwę amerykańskiego filmu z 2009 roku, opowiadającego o wojennych losach Ireny Sendlerowej, w którym w rolę głównej bohaterki wcieliła się Anna Paquin.
150. W jakiej dziedzinie sztuki zasłynął w XX wieku Artur Rubinstein ?
151. Podaj nazwę miasteczka na Lubelszczyźnie, które przed II wojną światową było zamieszkałe prawie w 100 % przez ludność żydowską.
152. Jaki budynek żydowski znajdował się w Piekarach śląskich przy obecnej ulicy Bytomskiej 51?
153. Podaj dwie dziedziny, którymi zajmował się w swoim życiu Henryk Berlewi.
154. W jaki sposób Żydzi oddają cześć zmarłym na cmentarzach (kirkutach) ?
155. Podaj tytuł węgierskiego filmu w reżyserii Laszlo Nemesa, nagrodzonego Oscarem w 2016 roku, którego akcja toczy się w 1944 roku w obozie Auschwitz- Birkenau.
156. Kto wyreżyserował polski film „ Korczak” z 1990 roku, opowiadający o tragicznych losach wybitnego polskiego lekarza i pedagoga, który wraz ze swoimi podopiecznymi z sierocińca zginął w Treblince w 1942 roku ?
157. Malarz i architekt pochodzący z Koźła na Opolszczyźnie, autor wnętrza modernistycznego domu towarowego „Petersdorf” we Wrocławiu (obecnie Kameleon), więzień obozu koncentracyjnego w Buchenwaldzie to:
158. Jaką nazwę nosi współczesna wspólnota rolnicza w Izraelu, której członkowie razem uprawiają ziemię by następnie podzielić się owocami swej pracy ?
159. Z jakiego miasta pochodził malarz Maurycy Gottlieb, uczeń Jana Matejki ?
160. Podaj nazwę dokumentu, na mocy którego Wielka Brytania przejęła w 1920 roku kontrolę nad Palestyną i pozwoliła na osiedlanie się na tym terenie żydowskich emigrantów.
161. Jaki aktor kreował tytułową postać w polskim filmie „ Korczak” z 1990 roku ?
162. Jak nazywał się największy żydowski klub piłkarski w polskim futbolu (w latach 1927 i 1928 grał w polskiej lidze), z jakiego miasta pochodził ?
163. Co oznacza słowo cymes ?

164. Kto jest autorem obrazów: „Portret Leopolda Staffa”, „Bretonka z dzieckiem” i „Autoportret w świetle księżycy” ?

165. W jakiej miejscowości na Podkarpaciu otwarto w 2016 roku Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej ?

166. Kim była Ida Fink ?

167. Polski przedwojenny reżyser filmowy Józef Lejtes po wojnie zamieszkał w Stanach Zjednoczonych w Hollywood. Jakiego słynnego amerykańskiego serialu z lat 60 tych XX wieku był współrealizatorem ?

168. Czyje imię nosi Muzeum Polaków Ratujących Żydów podczas II wojny światowej, znajdujące się na Podkarpaciu, o tych postaciach opowiada film dokumentalny „ Chleba naszego powszedniego”?

169. Słynny polski kompozytor i pianista żydowskiego pochodzenia, autor takich przebojów jak: „ Tango Milonga” czy „ To ostatnia niedziela” to:

170. Kim był żyjący w XVIII wieku Gaon z Wilna, któremu w tym roku (2022) Żydowski Instytut Historyczny poświęcił

171. W którym miejscu Wrocławia znajdowała się w średniowieczu dzielnica żydowska ?

172. Bohaterowie amerykańskiego filmu „ Azyl” (2017 r.) w reżyserii Niki Caro to Polacy - małżeństwo Antonina i Jan Żabińscy, którzy w bardzo nietypowym miejscu ratowali Żydów w czasie II wojny światowej. To miejsce to :

173. Z jakiego wrocławskiego dworca kolejowego wywożono Żydów do Auschwitz- Birkenau i do Kowna ?

174. W jakim śląskim mieście urodził się w 1871 roku Ernst Steinitz, wybitny matematyk, twórca twierdzenia Steinitza dotyczącego konstrukcji liczb wymiernych ?

175. W jakim mieście znajduje się obecnie Leo Baeck College – szkoła imienia wybitnego Opolanina żydowskiego pochodzenia ?

176. Z jakim przemysłem związani byli fabrykanci z Dzierżoniowa – Hermann Nassau, Aleksander Fleischer i Arnold Cohn ? (XIX i XX w.)

177. Co oznacza słowo kahał ?

178. Wybitny polski matematyk żydowskiego pochodzenia, aforysta, profesor uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, po wojnie pracował w Instytucie Matematyki Uniwersytetu Wrocławskiego, zajmował się naukowo m.in.. trygonometrią ....

179. Jaki tytuł nosi film w reżyserii Ferenca Toroka, prezentowany na zeszłorocznym festiwalu filmowym Berlinale, opowiadający o losach ocalałych Żydów wracających po II wojnie światowej do swojej rodzinnej wsi na Węgrzech ?

180. Podaj pełną nazwę orkiestry, którą kierował na Śląsku od 1947 roku słynny polski dyrygent żydowskiego pochodzenia Grzegorz Fitelberg.

181. Jaki kwiat symbolizuje jest od kilku lat rocznicę wybuchu Powstania w Getcie Warszawskim ?

182. Największa synagoga na terenie Małopolski, gruntownie odnowiona przed kilku laty, zlokalizowano w niej Ośrodek Spotkania Kultur znajduje się w :
183. Którą rocznicę powstania państwa Izrael obchodzono w tym roku ?
184. W jaki sposób podpalono synagogę w Opolu w czasie „nocy kryształowej”?
185. Co znajduje się od 2006 roku w Tarnowskich Górach na miejscu zburzonej synagogi ?
186. Jak nazywał się żydowski bankier, dyrektor Wydziału Skarbu Rządu Narodowego, który finansował działania powstańców styczniowych dzięki rozpisaniu pożyczki narodowej ? (zebrano 6 mln rubli)
187. Do jakiego obozu koncentracyjnego deportowano Żydów opolskich po „nocy kryształowej” ?
188. Jak nazywał się podatek, który musieli uiścić żydowscy obywatele III Rzeszy (w tym Śląska), którzy udawali się na emigrację ?
189. Kim był urodzony w 1871 roku w Namysłowie Alfred Bielschowsky ?
190. Pisarz i dziennikarz z Sanoka, który w swojej książce „ Śmierć antykwariusza” opisał zagładę sanockich Żydów to:
191. Ilu Żydów pozbawiono tytułu doktora na Uniwersytecie Wrocławski w latach 1940-41 ?
192. Jakie nowe muzeum o tematyce żydowskiej ma powstać do 2023 roku w Warszawie ?
193. W jakiej dziedzinie sztuki specjalizował się zamordowany w 1942 roku w Treblince Abraham Ostrzega ?
194. Na tym żydowskim cmentarzu znajdującym się na Opolszczyźnie znajdują się m.in. groby krewnych Edyty Stein. W ramach programu „ Antyschematy” na terenie cmentarza pracowała młodzież polska, izraelska i niemiecka, dzięki pracom kirkuł zyskał nową bramę ozdobioną menorą. Chodzi o miejscowość:
195. W jakim stylu architektonicznym zaprojektowano powstałą w latach 1844-45 synagogę w Ziębicach ?
196. Jak nazywa się międzynarodowy festiwal filmowy w Warszawie związany z kulturą żydowską, którego 14 edycja odbyła się w tym roku.
197. Jaki tytuł nosiła sztuka teatralna z udziałem aktorów Teatru im. Józefa Solskiego w Tarnowie, związana z pewnym żydowskim wydarzeniem w Bobowej na Podkarpaciu z 1931 roku
198. Znany przedwojenny polski malarz żydowskiego pochodzenia, rysował sceny życia w getcie warszawskim, autor takich obrazów jak: "Portret Jana Lechonia" czy „Figobranie” to:
199. Na których polskich kirkułach (podobnie jak w czeskiej Pradze) zmarli pochowani są nietypowo w sposób warstwowy (jeden na drugim, czego oficjalnie zabrania judaizm) ?
200. W jakiej miejscowości woj. śląskiego znajduje się synagoga wybudowana w stylu neoromańsko –mauretańskim ok.1870 roku ? (w tej miejscowości znajdowały się aż 3 synagogi a znaczna część Żydów zajmowała się usługami szewskimi)

201. Jak nazywa się tradycyjna potrawa kuchni żydowskiej czyli gotowany gulasz z koszerne go mięsa, z fasolą lub ciecierzycą oraz z cebulą i kaszą ?
202. Symbolem którego miasta jest tzw. „oko cadyka” ?
203. Kto zaprojektował nieistniejącą już tzw. Wielką Synagogę w Katowicach, oddaną do użytku w 1900 roku , dla której inspiracje stanowiły synagogi w Berlinie i Bochum ?
204. W którym z górnośląskich miast powstał w 2017 roku Midraszowy Teatr Żydowski?
205. Jak nazywał się urodzony w Nysie a zmarły w 1941 roku w Londynie poeta i pisarz, autor powieści „CajetanSchaltermann” oraz wierszy o tematyce pacyfistycznej, cierpiący od dzieciństwa na karłowatość ?
206. Był to urodzony w 1884 roku we Lwowie malarz, który często malował liryczne krajobrazy i sceny figuratywne. Do jego dzieł należą m.in. obrazy: „ Jutrzenka” i „ Portret mężczyzny w czarnym surducie”. Podaj jego personalia.
207. Jak nazywa się organizowany we Wrocławiu Festiwal Kultury Żydowskiej, którego 25 edycja miała miejsce w zeszłym roku ?

ODPOWIEDZI

1. Jom Kippur
2. menorah
3. bar micwa
4. Izaak Bashewies Singer
5. Henryk Wieniawski
6. Pianista
7. Rosh Hashana
8. Ibrahim ibn Jakub
9. Bolesław Pobożny.
10. Sejm Czterech Ziemstw
11. chasydyzm
12. Żydzi aszkenazyjscy i sefardyjscy
13. język jidisz
14. Szalom Asz
15. Mordechaj Fajerman
16. „Sklepy cynamonowe”, „Sanatorium pod klepsydrą”
17. szafa ołtarzowa do przechowywania Pięcioksięgu (Tora)
18. 81
19. synagoga
20. Żydowski Instytut Historyczny w Warszawie
21. sobota (szabat)
22. Święto Paschy (Pesach)
23. ladino
24. Mordechaj Anielewicz
25. około 3 milionów
26. Janusz Morgenstern
27. żydowski nagrobek w postaci pionowo ustawionej prostokątnej płyty
28. cheder
29. Dawid i Salomon

30. Janusz Korczak
31. „Austeria”
32. do Morza Śródziemnego i Morza Czerwonego
33. Jezioro Genezaret
34. Kneset
35. biały i niebieski
36. Ester Rachel Kamińskiej
37. Emanuel Ringelblum
38. Adam Czerniakow
39. w Łodzi
40. Ezaw i Jakub
41. Jordan
42. Aaron
43. 150
44. Dawidowi
45. Galilea
46. Jan Kochanowski
47. Arka Przymierza
48. Sara
49. Biblia Królowej Zofii
50. Król perski Cyrus Wielki
51. 17;
52. David Lazarus Laqueur;
53. Hans Hischberg
54. Fundacja Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego.
55. ulica Łączańska;
56. Miejsce i Pokój;
57. Friederike Kempner;
58. ulica Wojska Polskiego;
59. Fritz Haber;
60. 1809-1810.
61. Max Born.
62. krem Nivea.
63. Przaśny chleb spożywany przez Żydów w czasie święta Pesach.
64. 5784 rok.
65. Żydówką z Wrocławia, która przeszła na wiarę katolicką (konwertytka).Wybitny filozof, zginęła w obozie Auschwitz- Birkenau (1942 r.), obecnie błogosławiona Kościoła Katolickiego.
66. tiszri.
67. np. Laqueur, Ebstein, Ucko, Schiffan, Gadiel, Tockus.
68. Aleksander Ford.
69. Urodzony w Strzelinie chemik i bakteriolog, laureat Nagrody Nobla z 1908 roku w dziedzinie medycyny. Twórca chemioterapii.
70. 1948 rok.
71. Synagoga "Pod Białym Bocianem".
72. Języki: hebrajski i arabski.
73. Huppa.
74. Jom Kippur.
75. Joanna Helander- Koszyk.
76. w Nysie.
77. Purim.
78. rabin.
79. Mojżesz.
80. Louis Laqueur.
81. biała chusta w czarne lub czerwone pasy, zakończona frędzlami, zakładana podczas modlitwy na głowę.
82. sześciu.

83. filakterie.
84. była utalentowaną pianistką z getta warszawskiego, która w wieku 12 lat komponowała mazurki, walce i ballady.
85. Oznaczają, że pochowana osoba należała do potomków arcykapłana Aarona.
86. Muzeum Judaistyczne we Frankfurcie nad Menem.
87. amen.
88. Maria- Goeppert- Mayer.
89. w Oleśnicy.
90. bracia Fryderyk i Karol Schefflerowie z Brzegu.
91. klasycystycznym.
92. Tomaszem Mannem.
93. Aleksandra I.
94. w Kraskowie, ok. 2 km na zachód od Kluczborka.
95. w 2013 roku.
96. we Wrocławiu.
97. rabinem, filozofem, przedstawicielem judaizmu liberalnego, autorem książki „Istota judaizmu”.
98. 1875 r.
99. Ferdynand Lassalle.
100. Biała Prudnicka
101. Wrocław, Głogów, Biała Prudnicka(i Osobłoga ma Śląsku opawskim).
102. Edyta Stein
103. Muzeum Historii Żydów Polskich
104. Budapeszt
105. „Judeł gra na skrzypcach”
106. pochodzącym z terytorium dzisiejszej Polski szóstym premierem Izraela, laureatem Pokojowej Nagrody Nobla z 1979 roku za podpisanie traktatu z Egiptem.
107. siostra Agapina, Maria Galgon.
108. Bielsko, dziś Bielsko-Biała
109. Dawid Sierakowiak
110. Ryszarda Hanin
111. "Muzeum na kółkach"
112. Wilczko i Abraham z Namysłowa
113. Bielschowsky
114. obecnie ulica Bolesława Chrobrego

115 . Olga Tokarczuk

116. „Thursday's children far do go”

117. 15

118. Szalom Asz (180 - 1957)

119. tas

120. sukienka na Torę

121. Pan Dobrego Imienia

122. w łódzkim (13,6 %)

123. w śląskim (0,2 %)

124. 4 %

125. 80 % do 20 %
126. cadykowie ewentualnie rebe
127. Protokoły Mędrców Syjonu
128. Abraham Morewski
129. „Skrzypek na dachu”
130. Icchak Kacnelson
131. „Campio di Fiori”
132. w latach sześćdziesiątych XX wieku
133. Agata Trzebuchowska
134. Friedländerowie
135. Dzierżoniów
136. Jan Brzechwa, Bolesław Leśmian
137. w Łodzi
138. Szymon Askenazy
139. 1968
140. Esterka
141. Sprawiedliwy Wśród Narodów Świata
142. Instytut Pamięci Męczenników i Bohaterów Holokaustu
143. w jidisz
144. Henryk Grynberg
145. Ludwig Meidner
146. babiniec
147. w 160 rocznicę
148. Natan Rappaport i Leon Marek Suzin
149. „ Dzieci Ireny Sendlerowej”
150. był światowej sławy pianistą.
151. Izbica

152. łaźnia rytualna
153. malarstwo, grafika, był także krytykiem sztuki.
154. kładą kamyki na nagrobkach (macewach), jako znak pamięci.
155. „ Syn Szawła”.
156. Andrzej Wajda
157. Henryk Tischler
158. kibuc
159. z Drohobycza
160. deklaracja Balfoura
161. Wojciech Pszoniak
162. Hasmonea Lwów
163. coś pysznego, smacznego a także kompot lub słodki deser
164. Mela Muter
165. Markowa
166. pisarką, autorką książek „ Skrawek czasu” i „ Wiosna 1941”.
167. Bonanza
168. Rodziny Ulmów, Wiktorii i Józefa, których wraz z sześciorgiem dzieci zamordowali Niemcy w 1944 roku za ukrywanie rodziny żydowskiej.
169. Jerzy Petersburski
170. Najślynniejszy uczony żydowski z Litwy, badacz Talmudu, orędownik silnego związku Polski i Litwy.
171. Okolice Placu Uniwersyteckiego (i ulicy Szewskiej).
172. Ogród Zoologiczny w Warszawie.
173. Wrocław Nadodrze
174. Siemianowice Śląskie
175. Londyn
176. przemysł włókienniczy
177. gminę żydowską

178. Hugo Steinhaus
179. „1945” reż. Ferenc Torok
180. Wielka Orkiestra Polskiego Radia w Katowicach
181. Żonkil
182. Dąbrowie Tarnowskiej
183. siedemdziesiątą czwartą
184. naziści zmusili przemocą do jej podpalenia benzyną rabina Hansa Hirschberga.
185. pomnik w kształcie kolumny
186. Henryk Wohl
187. Buchenwald
188. podatek od ucieczek z Rzeszy (Reichsfluchtsteuer)
189. profesorem medycyny, światowej sławy okulistą, pracującym w USA, specjalizującym się w badaniach zeza.
190. Kalman Segal
191. 63
192. Muzeum Getta Warszawskiego
193. był rzeźbiarzem, specjalizował się w rzeźbie sepulkularnej (tworzył mauzolea i grobowce)
194. Dobrodzień
195. tzw. angielski neogotyck
196. „Żydowskie Motywy”
197. „ Jak cadyk z Bobowej córkę wydawał”
198. Roman Kramsztyk
199. w Krakowie, Lublinie i Nowym Targu.
200. Żarki
201. czulent
202. Lublin
203. Max Grunfeld

204.w Raciborzu

205. Max Herrmann

206. Jerzy Merkel

207. Simcha